

WSTĘP

Trzynasty tom „Teki Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych” jest kolejnym zbiorem prac, który ściśle realizuje zadania, jakie stawia przed sobą Redakcja pisma we współpracy ze wspierającym jej wysiłki Komitetem Naukowym. Naszym wspólnym celem jest badanie wzajemnego wpływu dwóch sąsiadujących ze sobą narodów w zakresie ich kultury, a także poszukiwanie w kulturze podstaw do wzajemnego zrozumienia i budowania przyjaznych relacji. Ponieważ tak Redakcja „TEKI...”, jak i współpracujący z pismem autorzy dokładają starań, by w swoich poszukiwaniach opierać się przede wszystkim na faktach, by dążyć do wyśledzenia i analizy zjawisk z zakresu rozwoju literatury, języka, kultury i różnego rodzaju sztuk, systematyczna praca zespołu jest niezależna od aktualnie panujących relacji między państwowymi i międzynarodowymi. W świecie szybko i bezustannie zachodzących zmian niezmiennie deklarujemy dbałość o etos badacza dążącego do prawdy na tyle, na ile jest mu ona dostępna, z jednoczesnym poszanowaniem wartości ludzkich, kulturowych, duchowych, które zbliżają do siebie ludzi oraz ich kultury.

W tym duchu utrzymany jest też niniejszy numer pisma. Otwiera go studium Anny Woźniak poświęcone zmarłej w sierpniu 2018 roku prof. Stefanii Andrusiw, znakomitej badaczce literatury współpracującej z „TEKĄ...”, która swą naukową refleksją obejmowała także polsko-ukraińskie pogranicze. Wszystkie prace z zakresu literaturoznawstwa – na tyle, na ile pozwala ich struktura tematyczna – zostały w niniejszym tomie ułożone z zachowaniem chronologii dotyczącej czasu życia twórców oraz powstania ich dzieł interpretowanych w artykułach. Z tego względu po pracy dedykowanej Stefanii Andrusiw umieszczono artykuł, którego autor, Jurij Mynenko, poszukując najstarszych śladów obecności baroku w dawnej literaturze ukraińskiej, wskazał trzy jego składowe – pierwiastek ludowy, wpływ poezji polskiej oraz oddziaływanie szerszej sytuacji politycznej i religijnej. Istnieje oczywiście moż-

liwość innego niż chronologiczne uszeregowania prac, wskazania chociażby studiów porównawczych czy poświęconych jednemu twórcy. Do prac porównawczych należy tekst Jurija Kowbasenki, który zestawił postacie trzech wybitnych poetów słowiańskich – Adama Mickiewicza, Aleksandra Puszkina i Tarasa Szewczenki, artykuł Marty Karczmarczyk, porównującej narrację tożsamościową Iwana Franki i Łesi Ukrainki, a także wypowiedź Ihora Curkana, który dorobek pisarza Oleksandra Olesia skonfrontował z twórczością symbolistów europejskich, w tym także polskich. Analizą pojedynczych twórców i ich dzieł zajęli się: Tetiana Oleszczenko – wskazując Hannę Barwinok jako twórczynię nurtu realizmu geograficznego w literaturze ukraińskiej, Albert Nowacki, którego zasługą jest opisanie archiwalnego znaleziska, czyli utworów Tomasza Augusta Olizarowskiego znajdujących się w Dziale rękopisów Ukraińskiej Biblioteki Narodowej im. Wołodymyra Wernadskiego w Kijowie, oraz Katarzyna Jakubowska-Krawczyk, która przeanalizowała wizję Lwowa XX-XXI wieku ukazaną w powieści *Dom z witrażem* Żanny Słoniowskiej. Można powiedzieć, iż wszystkie prace literaturoznawcze bezpośrednio lub pośrednio pokazują, w jaki sposób na twórczość pisarzy wpływały zarówno przenikanie się kultur, jak też wydarzenia historyczne i polityczne. Ludmiła Siryk poświęciła swoją wypowiedź przedstawieniu tragicznych skutków, jakie na historię literatury ukraińskiej wywarła polityka radzieckiej władzy. Wspomnienia ks. Teofila Skalskiego, którymi zajęła się Mirosława Ołdakowska-Kufłowa, ukazują jednostkowy, ale jakże wyrazisty przypadek zmagania się człowieka kultury reprezentującego wysokie wartości moralne i poczuwającego się do odpowiedzialności za innych, z opresją różnych, historycznie zmiennych warunków politycznych, zwłaszcza rewolucyjnego chaosu oraz bolszewickiego terroru.

Biegunowo odmienny wymiar ma praca Olgi Ciwkacz, która, przedstawiając sylwetkę Ireny Ładosiówny – aktorki Polskiego Teatru w Stanisławowie i dziennikarki „Kuriera Stanisławowskiego”, w rzeczywistości ukazała fenomen kulturowy teatru działającego w dwudziestoleciu międzywojennym zarówno jako placówki stacjonarnej mającej siedzibę w mieście wojewódzkim, jak i objazdowej, niemal wędrownej, obejmującej swoim zasięgiem aż trzy województwa. Z kolei z wypowiedzią dotyczącą kultury dość archaicznej w swej proveniencji, czyli gospodarki polaniarskiej, mamy do czynienia w artykule Janusza Łacha i Ihora Bojki, którzy ukazali wspólne i różne cechy architektury i krajobrazu ukształtowanego przez prowadzenie omawianej w artykule gospodarki na terenach górskich Polski i Ukrainy.

Również artykuły językoznawcze są silnie osadzone w szerokim horyzoncie kulturowym. Przemysław Józwikiewicz, przyglądając się ukraińskim nazwom grzybów wielkoowocnikowych, w istocie prowadzi badania językowego pogranicza, którego pole wyznacza pomiędzy łańcińskim zachodem a greckim wschodem; wyniki analiz mogą stanowić niespodziankę. W spo-

---

sób całkowity w cywilizacyjnej terażniejszości programów komputerowych i w perspektywie cybernetycznej przyszłości usytuowana jest wypowiedź Oksany Zubań, która prezentuje komputerowy system analizy językowej ukraińskojęzycznego tekstu.

Czytelnik otrzymuje zatem zbiór prac, w których polsko-ukraińskie związki kulturowe ukazwane są w znacznej rozciągłości czasowej oraz w wielu płaszczyznach. Każdy zainteresowany przenikaniem się kultur dwóch sąsiadujących z sobą narodów z pewnością będzie miał okazję stwierdzić, że naukowa refleksja dotycząca tego zakresu dobrze się rozwija, a wraz z pojawieniem się XIII tomu „TEKI Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych” stan badań w tym zakresie został wydatnie poszerzony.

Mirosława Ołdakowska-Kuflowa